

Téma: Odvážná pokora, prosící za druhé
 Vyprávíme podle: Matouš 15, 21-28

1. neděle po Trojici

1. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ

a.) Pro všechny věkové skupiny

Byli Kananci vyznavači Hospodina? Stýkali se Židé s nevěřícími? Stýkal se Ježíš se ženami, nebo se jim vyhýbal?

b.) Pro střední a starší školní věk; pro ty, kteří již něco vědí

Kdo se schovával u vdovy ze Sarepty, která ležela nedaleko Týru? (Eliáš)

Vzpomenete si, s kterými lidmi „pohanského“ původu se Ježíš stýkal? Koho Ježíš uzdravil, kdo přitom nebyl Izraelita?

c.) Pro předškolní děti

Jste smutní, když je někdo blízký nemocný? Kam se vaši rodiče obracejí o pomoc? Vyhledají doktora, jdou za panem farmářem, koho všeho prosí o pomoc?

2. POZÁMKY K TEXTU A JEHO KATECHETICKÉMU VYUŽITÍ

- **Odtud odešel** (v.21) - Ježíš odchází od farizeů a zákoníků, kteří navenek ctí Hospodina, ale jejich srdce je daleko od něho (v.8), a jde až na hranici mezi Izraelem a pohanským Týrem a Sidónem. Tato města jsou od sebe vzdálena 5 km. Na severním toku řeky Litany, která protékala Týrem, ležela Sarepta. Také Eliáš odešel do těchto končin, když byl vyháněn Achabem a Jezábél (sama Jezábél byla dcerou sidónského krále Etbaala). Také on zde uzdravil a vykřísil vdově syna.

Pro sz tradici jsou *Týrus* a *Sidón* symbolem zpujnosti a modlářství. Jsou symbolem těch, kteří spoléhají na své bohatství a na svou moc (obě tato přístavní města žila z obchodu a vlastnila mocnou flotilu, která ovládala Středomoří). Týrstí byli navíc držitelé řady kolonií. Iz 23 mistrně vykresluje Týrské jako zdatní obchodníky, mořeplavce. Týrus je zde představován jako tržiště pronárodů, nad kterým je vyřčen soud. Taktéž Ez 26 - 2 prorokuje proti Týru a Sidonu; spolu s dalšími pronárody je čeká Hospodinův soud. - Ježíš však řekne, že obě tato města nesou před Bohem menší zodpovědnost než města galilejská (Mt 11,22).

v.22 *Kananejská žena* - nejde zde o místní příslušnost, ale o její náboženskou a kultickou charakteristiku. SZ představuje „praotce“ Kenaana jako symbol zvrhlosti (Gn 9,1 -25). Kenaanská božstva byla považována za dárce plodnosti a všestranné produktivity; v jeho svatyních se provozovalo kultické smilstvo. Kenaanské náboženství používalo ke svým rituálům i mužskou prostituci (v SZ jsou označeni jako „psi“; Dt 23,1 n). Označení „kananejská“ znamená už od počátku (Joz 7,9; Sd 1,1) oddělenost od lidu Božího.

- **vyšla** - můžeme se jen dohadovat, zda se naše scéna odehrává až na území Týru a Sidónu, nebo někde na půl cesty, kam mu žena vyšla vstříc.

volala - spíše křičela; je to usilovné volání, které neustává.

- **Smiluj se nade mnou, Pane** - v původním řeckém textu Kyrie eleison - řecký překlad typického hebrejského obratu, který nacházíme v žalmech (,2; 6,3, 1,5,11 aj.) a který se dostal do zvolání církve v litanických přímlovách. Toto zvolání evokuje situaci, kdy panovník prochází mezi svými poddanými a na kom spočine jeho pozornost, ten získá vyslyšení svých proseb.

- **Pane, synu avidův** - tento titul náležel mesiášskému králi. Žena se na Ježíše neobrací jenom jako na léčitele, ale jako na spasitele. Jako na toho, kdo má nikoli politickou moc, ale moc učinit průlom a změnu v jejím životě.

- **je zle posedlá** - zdémonizovaná. Nevíme, jde-li o epilepsii či jiné nervové onemocnění. Tato choroba vyřazovala dívku ze společenství rodiny a přátel i z kultu. Nemoc dcery je i nemocí ženy. Žena se plně ztotožňuje se svou dcerou a bere na sebe její těžkosti.

- **on, ona** (v. 23-27) - opakuje se pětkrát rychle za sebou; děj tak nabývá na spádu a dramatictosti.

- **neodpověděl jí ani slovo** - Ježíš na křik ženy nereaguje. Navozuje to představu panovníka, který přestal komunikovat;

slyší, ale mlčí. Jako Bůh, na kterého volá žalmista (Ž 22,3; 77, -11; 3,2) nebo prorok (Iz 63,15). Důvod Ježíšova mlčení vyplývá z v. 24.

- **Zbav se jí** - podobně žádali učedníci Ježíše, aby propustili hladovějící zástupy (Mt 1 ,15). Zbavit, propustit je přirozenou reakcí učedníků. Jejich snahou je odehnat někoho, kdo dělá potíže. Je to žena, je to pohanka, má posedlou dceru, prostě osoba, s kterou by se Ježíš neměl zabývat. Boží úmysl s lidmi je však jiný; on vyslyší poníženého a slitovává se. Ježíš je Božím vykonavatelem.

- **ztracené ovce z lidu izraelského** (v.24) - obraz ovcí, které jsou rozehnány po kopcích, je vzat z Ez 36. V předcházejícím oddíle (Mt 15,1) jsou farizeové nazváni slepými vůdci, kteří vedou svěřený lid do záhuby. Ježíš je poslán jako pas-týř, který má shromáždit rozprášené ovce, jež se vinou slepých vůdců octly možná i v kenaanském prostředí daleko od chrámu a chrámové bohoslužby.

- **ona přistoupila, klaněla se mu a řekla** (v.25) - žena přistupuje a klaní se Ježíši tak, jak se klanělo před tím, který měl veškerou moc nad životem a smrtí člověka. Zároveň se ztišila. Už nekřičí, ale - na rozdíl od předchozího jednání - mluví, prosí.

- **Pomoz mi** - řecká obdoba přeloženého hebrejského výrazu „eleison“.

- **Nesluší se** (není dobré) **hodit psům** (v.26) - pohanský pes - tak nazývali Židé jinověrce. Co bylo zaslíbeno vyvolenému lidu, tedy Abrahamovi a jeho potomkům, je nesprávné, nedobré, ano nemožné dát někomu jinému. Chleba zde symbolizuje veškerou Hospodinovu starost o svůj lid.

- **Ovšem, Pane** (v.27) - žena se nebrání ani urážce, ani rozhodnutí. Neustále nazývá Ježíše svým Pánem, tedy tím, ve kterém rozpoznává samého Boha a jeho rozhodnutí (Gn. 9,26n). Respektuje, nicméně nepřestává naléhat. Je si vědoma toho, kde je zdroj života, kde jediné je pomoc.

- **I psi se živí z drobtů** - jako by žena říkala: „Pane, Boží milosrdenství a slitování je tak velké, že už jenom kousek, který spadne se stolu, stačí na to, abych já a moje dcera byla zachráněna.“ Nečiní si nárok, aby zaujala místo u stolu; ani ji to nenapadne. Ví, že dosavadní způsob života ji jako Kenaanku řadí pod stůl, že nemá na nic nárok.

- **Ženo** (v.28) (v původním textu Ó ženo) - zvolání v údivu, v úžasu.

- **tvá víra je veliká** - veliká víra je ta, která se nedá odradit ani mlčením ani odmítnutím. Víra, která se nedá odradit vlastní nedostatečností; víra, která bere část trápení druhého na sebe; víra, která to, co je nemožné, tedy žít z drobečků, pokládá za uskutečnitelné. Víra, která rozhodnutí ponechává na samotném Bohu, Ježíši Kristu.

- **staň se ti, jak chceš** - slovo osvobozující, které zaslubuje ženě splnění jejího přání. Víra ženy a slovo Ježíšovo tvoří počátek nového života její dcery.

- **od té hodiny byla její dcera zdráva** - uzdravení zde není popsáno. Pouze se konstatuje, že dcera byla uzdravena v tutéž hodinu (podobně jako setníkův sluha - ,13). Důraz je kladen na víru ženy. Uzdravení dívky není hlavní důvod vyprávění. Hodina zde zároveň symbolizuje čas Božích znamení i čas lidského života; čas Božího království, kdy Kristus uzdravuje a proměňuje lidský život.

Poznámka: Exegetické poznámky navazují převážně na SZ, proto zde užíváme slova „Kanaan, kenaanský“. Ve vyprávění niz příběhu můžeme užívat tradičního výrazu „kananejský“.

3. FORMULACE TÉMATU

Odvážná víra, která si nic nenárokují, ale naléhá. Víra, která nežádá nic pro sebe, ale přimlouvá se za druhého. *Pokora* je zde postoj toho, který dobře ví, že na nic nemá právo, ale přesto věří, že díky smilování Ježíše Krista může obdržet veliký dar života. A to nejen pro sebe, ale i *pro druhé*.

4. ÚSKALÍ PŘ BĚHU A LINIE PŘÍBĚHU

Nepozastavujeme se příliš nad chováním učedníků. Ti jsou sice důležitou součástí vyprávění, ale pro děti je podstatná dějová linie Ježíš - kananejská žena.

Podobně se nesoustřeďujeme na uzdravení dcery. Hlavním tématem je přímluva a víra kananejské ženy, která zápasí o Kristovo smilování, a Ježíšova odpověď.

Jiným úskalím může být příliš barvitě líčení jejího kananejského pohanství. Byla to pohanka, ale svým postojem k Ježíši a naléhavostí svých proseb (viz žalmy) byla ve své víře důslednější a odvážnější než mnohý „věřící“ Izraelita či křesťan.

5. OSNOVA VYPRÁVĚNÍ**a) pro předškolní děti:**

- I. Kananejská žena prosí Ježíše o pomoc
- II. Rozhovor mezi Ježíšem a ženou
- III. Její pokorná a odvážná víra je vyslyšena

b) pro školní věk:

- I. Ježíš odchází z míst, kde je doma, do ciziny
- II. Kananejská žena vychází Ježíši vstříc a volá
- III. Mlčení Ježíše a žádost učedníků
- IV. Ježíš ženu odmítá
- V. Odvážná víra ženy, která se nenechá odradit a odehnat
- VI. Ježíš žasne nad tak velikou vírou

6. A) K PRÁCI S PRACOVNÍM LISTEM**Co už o ženě kananejské víme**

O ní samotné asi nic moc, ale spíš o Kananejcích (viz Motivační uvedení).

Co nám žena kananejská zpívá na naši cestu víry

Nesestavíte-li vlastní písničku, využijte (případně upravte, vylepšete) píseň „průvodní“.

Kde se její písnička ozývá v bibli

Když Ježíš podobně reaguje na pokornou a naléhavou prosbu setníka, který nepatří i židovskému národu (L 7,1-1). Když Kristus přivede apoštola Petra k tomu, že nese evangelium pohanům do Cesareje (Sk 1). Když křesťané, kteří museli opustit Jeruzalém, začnou v Antiochii zvěstovat Krista i pohanům (Sk 11,26); když se později odtud vydají na misijní cesty (Sk 13).

Moje okénko

Ať si děti nakreslí stůl a okolo něj nakreslí své kamarády ze sboru i ze školy. Potom můžeme rozmlouvat o tom, kde je nakreslily a proč.

Ať děti nakreslí (nebo napíšou jméno) někoho, o kom vědí, že naléhavě potřebuje pomoc, i když třeba on sám Pána Boha o pomoc neprosí. Pak se děti zeptejte, zda by se za ně (třeba doma) nechtěly modlit, aby jim Pán Bůh pomohl. (Nepřesvědčujte je, zůstaňte u otázky.)

Co mne v příběhu oslovilo? Za co bych chtěl prosit?**8 A) VYPRÁVĚNÍ PRO PŘE ŠKOLNÍ DĚTI****I. KANANEJSKÁ ŽENA PROSÍ JEŽÍŠE O POMOC**

Ježíš opustil svůj kraj a zamířil do sousední země. Tu mu vyšla vstříc jedna žena a velmi hlasitě volala: „Moje dcera je zle nemocná, prosím tě, Pane, smiluj se nad ní i nade mnou a uzdrav ji.“

II. ROZHOVOR MEZI JEŽÍŠEM A ŽENOU

Ježíš jí nejdřív neodpovídal. Ale když stále křičela, řekl jí: „To nemohu, já jsem tu proto, abych pomáhal svému vlastnímu lidu.“ Také učedníci by ji nejradši odehnali, co má co za nimi takhle pokřikovat. Ale ta žena se nenechala odradit a stále prosila: „Vím, že nejsem z tvého lidu a že si to nezasloužím, ale třeba ti zbude kousek lásky i pro mne a pro moji dceru.“ Prosila pokorně, ale naléhavě.

III. JEJÍ POKORNÁ A ODVÁŽNÁ VÍRA JE VYSLYŠENA

Pána Ježíše její víra překvapila. Líbila se mu její pokora i odvaha té maminky, která se ničím nenechala odradit a věřila, že Ježíš nakonec pomůže i jí. Její prosbu vyslyšel. Řekl jí: „Ženo, tvá víra je veliká. Ať se stane, jak chceš!“ A skutečně, v tu dobu, kdy s ní Ježíš mluvil, se její dcera uzdravila. Ježíš je tu skutečně pro všechny, přijímá i cizí a má je rád.

8 B) VYPRÁVĚNÍ PRO STŘEDNÍ ŠKOLNÍ VĚK**I. JEŽÍŠ ODCHÁZÍ Z MÍST, KDE JE DOMA, DO CIZINY**

Až dosud pobýval Ježíš hlavně v Galileji. Tady vyrůstal, tady dosud působil. Tady - u jezera Geneza-

Viz Moje okénko.

6. B) K PRÁCI S POSTAVIČKAMI

Která postavička se nejvíce podobá postoji pokory. Je někde postavička, který vykonává proskynesi - tedy padnutí na kolena, až se hlava dotkne čelem země a ruce jsou nataženy před sebe? Jestliže taková postavička v listech není, pokuste se s dětmi tento postoj vytvořit.

6. C) TIP NA AKCI

Sehrajte celou scénu jako pantomimu. Osoby: učedníci, žena, dcera, která je někde doma nemocná. Ježíš. Učedníci, kteří ženu odhánějí, dcera, která leží a chová se jako posedlá. Co tato dcera bude dělat, o tom si vlastně můžeme všichni popovídat: co to je být zle posedlý - zdemónizovaný. Žena, která nejprve křičí, doráží, pak ve svém naléhání uvádí argumenty, ale pak je tichá a pokorná.

6. 6. D) PODNĚTY K ROZHOVORU

Rozhovor spíše pro starší:

Když se jí, padá hodně drobečků pod stůl? Lze pro něco z naší doby užít obrazu bohatého stolu, ze kterého padají drobečky pod stůl?

Může se člověk nasytit malým kouskem chleba? Někdy i to, co je pro jednoho málo, znamená pro druhého mnoho.

Vědomí, že na mne druhý myslí a má o mne zájem, znamená někdy víc než samotná pomoc.

Kde se v biblických příbězích mluví o takovém sycení, kdy se málo mění v mnoho? (Nasyčení zástupů, vdova ze Sarepty, Večeře Páně.)

7. LITURGICKÝ RÁMEC

Vstupní verš: Žalm 91,1-2

Kdo v úkrytu Nejvyššího bydlí, přečká noc ve stínu Všemocného. Říkám o Hospodinu: „Mé útočiště, má pevná tvrz je můj Bůh, v nějž doufám.“

Písňe:

Průvodní (návrh):

Žena kananejská pláče (prosí),

pokorná je, ale naléhá.

Slituje se nad ní Ježíš -

(a) v zástupu je místo její, v něm jde dál.

(nápěv Marie má dítě, S 1 1)

Nám pomoz, Pane milý (BTS 36, S 2 1, D 631); Dej odvahu včas slyšet (D 673); Tvá, Pane, láska (D 635); Ježíš hříšné přijímá (D 693); V pokoře srdce svého (EZ 5 2); Pán Bůh je síla má (EZ 1 2, BTS 2); Pod ochranou Nejvyššího (EZ 19)

Čtení: Mt 15,21-2

retského - si povolal Ježíš své učedníky. Tady učil a uzdravoval. Tady se setkával s lidmi - s těmi, kteří mu rádi naslouchali a jeho pomoc přijímali, ale i s těmi, kteří ho stále jenom kritizovali. Po jednom tak- kovém nepřátelském rozhovoru se rozhodl na čas tento kraj opustit a odejít do sousední země. A tak odešel z míst, kde byl doma a kde to všechno dobře znal, odešel dál na sever, do krajiny kolem měst Týrua Sidónu.

II. KANANEJSKÁ ŽENA VYCHÁZÍ JEŽÍŠI VSTRČÍC A VOLÁ

Ještě než tam došli, vyšla mu vstříc jedna kananejská žena z té krajiny a volala: „Smiluj se nade mnou, Pane, Synu Davidův, moje dcera je zle posedlá.“ Nazývá ho Pánem, spatřuje v něm někoho, kdomá velikou moc, kdo může pomoci. Ale když k tomu připojí oslovení Synu Davidův, tak to znamená, že se na něho neobrací jenom jako za zázračného léčitele, ale přímo jako na zachránce, spasitele, kterého poslal sám Bůh a který má přímo od Boha moc vysvobodit lidi ze všeho trápení. Izraelci tak nazývali očekávaného Mesiáše. Těžko říci, kde k tomu ta kananejská žena přišla. Každopádně však přichází za Pánem Ježíšem a je přesvědčena, že on si bude vědět rady i s tak velkým zlem, jako je ta hrozná nemoc, ta posedlost její dcery. „Pane, ty máš tu moc, abys moji dceru uzdravil, i když je na tom tak, jako by ji ovládal sám ďábel. Ty to můžeš udělat, aby se i v naší rodině všechno změnilo. Abychom mohli opět klidně šťastně žít. A já tě o to prosím, smiluj se nade mnou a pomoz jí.“

III. MLČENÍ JEŽÍŠE A ŽÁDOST UČEDNÍKŮ

Ježíš neodpovídal. Mlčel. Zato učedníci se hned ozvali. Obrátili se na Ježíše a žádali ho: „Zbav se jí, pošli ji pryč, jak to vypadá, když na nás takhle pokřikuje!“ Počinání té ženy jim vadilo, chtěli svého Mistrachránit.

Ježíš se obrátil k ženě a řekl jí: „Já mám teď jiný úkol. Jsem poslán, abych vyhledával a zachraňoval jen ztracené ovce z lidu izraelského.“ Ano, je to tak, že ho Pán Bůh poslal, aby lidem pomáhal, aby se jich ujímal v jejich trápení; má je zachraňovat, má je vysvobozovat ze všelijakého zla. A jako dobrý pastýř se má starat i o ty ovce, které se zatoulaly a někde daleko se trápí, má je přivést zpět k Bohu. Ale tento jeho úkol se týká jeho vlastního lidu, Izraelců, a k nikomu jinému poslán není!

IV. JEŽÍŠ ŽENU ODMÍTÁ

Žena se však nedala odbýt. Padla mu k nohám, klečela před ním a klaněla se mu. Už nekřičela, ale stále jen opakovala: „Pane, pomoz mi.“ Pán Ježíš jí chtěl vysvětlit, proč jí nemůže pomoci, a tak užil to-hoto obrazu: „Nesluší se vzít chléb dětem a hodit jej psům.“ To přece nejde, to by nebylo správné, abychto, co mám pro Boží lid, dal někomu jinému, a k tomu ještě lidem, kteří Pána ani neznají. To tedy bylo tvrdé slovo, až urážlivé. Každý druhý by se v té chvíli otočil k Ježíši zády. Takhle se tedy na nás díváš? Vy - lidé za stolem; a my - psi pod stolem? Když nechceš, tak si tu svoji pomoc nechej! A třeba by ještě připojil nějakou nadávku.

V. ODVÁŽNÁ VÍRA ŽENY, KTERÁ SE NENECHÁ ODRADIT A ODEHNAT

A hleďte, ta žena ani po této Ježíšově odpovědi neodešla. I když se jí to určitě dotklo, zůstala a dokonce ani proti tak ponižující přezdívce nic nenamítala. Sklonila hlavu a v pokoře si i tak hanlivé označení nechala líbit. Ale protože tak velice toužila po Ježíšově pomoci, nezůstala potichu. Přijala Ježíšova slova, ale nezůstala mu dlužna odpověď. Navázala na to, co jí Ježíš právě pověděl, a řekla: „Ovšem, Pane, ale přece i psi se živí z drobtů, které spadnou se stolu jejich Pánů.“

Ano, Pane, já vím, že my - lidé jako já - jsme takoví, jak říkáš. Víím, že moje místo není u vašeho stolu, že na něco takového nemám nárok. Ale, Pane, vždyť Boží milosrdenství a slitování je přece tak velké, že už jenom ten malý kousek, který spadne se stolu, stačí na to, abych já a moje dcera byla zachráněna.“

VI. JEŽÍŠ ŽASNE NAD TAK VELIKOU VÍROU

Když to Ježíš uslyšel, řekl v úžase: „Ženo, jak veliká je tvá víra!“ Nedala ses odradit ani mým mlčením, ani mým odmítnutím, ani tím přirovnáním k psům, ale stále jsi věřila, že ti mohu pomoci. Pokorně jsi přijala všechno, co jsem ti říkal, ale nepřestávala jsi prosit. Spolehla ses na to, že u Pána Boha je dost milosrdenství pro všechny lidi a že stačí maličký kousíček jeho dobroty, aby bylo pomozeno i tobě a tvédceři. Na nic sis nedělala nároky, jen jsi pokorně prosila o pomoc. - Napadne nás, že ta kananejská ženaznala Pána Boha lépe než mnohý Izraelec. A jak bychom ji takovou víru mohli i my závidět!

Pak Ježíš řekl: „Ať se stane, oč žádáš!“ A skutečně: Zrovna v tu hodinu, kdy žena mluvila s Ježíšem, byla její dcera uzdravena. A s tím zdravím přišla do jejich domu i spása. Pro ženu i pro její dceru v uzdra-vení nastal čas spasení.

9. MODLITBA

Pane Ježíši Kriste, děkujeme ti, že si o tobě můžeme vyprávět a že tě smíme poznávat i díky odvážným lidem víry, kteří se za nás přimlouvají. Prosíme za všechny nemocné a trpící, buď s nimi tvoje dobrota a provázej je svým milosrdenstvím. Amen